

English Baroque Soloists, Monteverdi Choir

Idomeneo, re di Creta KV 366

Concertgebouw, Grote Zaal

3 juni 1990

19.00 uur

Opera

PHILIPS

Digital Classics

John Eliot Gardiner

Op Philips Compact Discs

- BACH Magnificat & Kantate Jauchzet Gott
- BERLIOZ La Damnation de Faust
- GLUCK Iphigénie en Tauride (Edison)
- HANDEL Fireworks Music & Concerti a due cori; Messiah, Solomon (Edison), Jephtha (hoogtepunt Holland Festival '88)

- MOZART Symfonieën 31, 32, 34, 35 & 36; Grosse Messe (Edison), Requiem
- ROSSINI Le Comte Ory
- BINNENKORT verschijnen: Handels Saul en symfonieën 38 & 39 van Mozart

Behalve Berlioz & Rossini (Opéra de Lyon-producties) zijn alle hier vermelde opnamen met het MONTEVERDI CHOIR en/of ENGLISH BAROQUE SOLOISTS

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

utgebracht door
phonogram bv

English Baroque Soloists, Monteverdi Choir

dirigent John Eliot Gardiner

Wolfgang Amadeus Mozart

Idomeneo, re di Creta

Opera seria en tre atti KV 366

Libretto van Giambattista Varesco

première 29 januari 1781, München

Idomeneo Anthony Rolfe Johnson

Idamante Anne Sofie von Otter

Ilia Sylvia McNair

Elettra Hillevi Martinpelto

Arbace Nigel Robson

Gran Sacerdote Glen Winslade

La Voce Cornelius Hauptmann

Deze produktie kwam tot stand in samenwerking met Het Concertgebouw N.V.

Van dit concert wordt een CD opname gemaakt. U wordt daarom verzocht de bladzijden van het programmaboek zo geruisloos mogelijk om te slaan en niet te hoesten.

This concert is being recorded for CD release. You are therefore requested to turn the pages of the programme as quietly as possible and to refrain from coughing.

Idomeneo, re di Creta

Componisten koesteren soms een ware kalverliefde voor de zorgenkinderen in hun oeuvre. Zo koesterde Mozart een kinderlijke genegenheid voor zijn opera seria *Idomeneo*, een werk dat regisseurs nachtmerries bezorgt door zijn in dramaturgische zin nogal statische opzet. Mozart heeft, na de première in 1781, nog verschillende malen geprobeerd het werk uitgevoerd te krijgen. Zo kwam in 1786 ter gelegenheid van een concertante uitvoering ten paleize van vorst Johann Adam Ausperg een herziene versie tot stand, waarin de rol van Idamante in plaats van door een castraat door een tenor werd gezongen. Ondanks de belangstelling voor en appreciatie van Mozarts jeugdopera's wordt *Idomeneo* algemeen beschouwd als Mozarts eerste 'volwassen' opera, waarin de starre conventies van de opera seria enigszins worden teruggedrongen ten gunste van een 'dramatisch totaalconcept'. Of zoals Nikolaus Harnoncourt het formuleert: *Idomeneo* is de eerste opera waarvoor Mozart de 'Gesamtverantwortung' op zich neemt. De correspondentie tussen vader en zoon Mozart, zoals die tijdens de ontstaanperiode van de opera werd gevoerd, vormt de getuigenis van een ontluikend dramatisch bewustzijn.

Idomeneo werd in 1780 geschreven in opdracht van keurvorst Karl Theodor, die het werk bestelde als uitsmijter voor het carnaval van München, jaargang 1781. In nauwe samenwerking met een klein produktieteam - bestaand uit intendant Joseph Anton Seeau, de librettist Varesco en de choreograaf Le Grand - werd een gedetailleerd plan de campagne opgesteld, waarin de volgorde van de aria's, het aantal nummers en de lengte van de losse passages in de recitatieven waren vastgelegd. De zangpartijen moesten worden afgestemd op de kwaliteiten van de reeds geëngageerde zangers, en daarnaast moest ruimte worden gecreëerd voor het ballet van de opera, een groep Franse dansers die gold als een van de allerbeste in Europa. De balletmuziek kreeg de vorm van een vierdelige orkestsuite, die tegenwoordig ook in de concertzaal regelmatig is te horen.

Het libretto voor *Idomeneo* was gemodelleerd naar de Franse tragedie lyrique van Antoine Danchet, die in 1712 was getoonzet door André Campra. Het thema is ontleend aan het Bijbelse gegeven van Jephtha, die terugkerend van een militaire overwinning belooft de eerste man of

vrouw die hij bij terugkeer in het vaderland begroet, te offeren en dan helaas zijn dochter tegen het lijf loopt. Dit thema wordt hier, conform de traditie van de opera seria, in Griekse aankleding gepresenteerd: *Idomeneo*, Koning van Kreta, doet dezelfde gelofte en wordt bij thuiskomst het eerst begroet door zijn zoon Idamante. De Franse invloed, in het bijzonder van Glucks Franse opera's, is duidelijk zichtbaar gebleven, en manifesteert zich zowel in de structuur als in het idioom. Naar Frans voorbeeld wordt iedere acte besloten met een zogenaamd 'intermezzo' (in de tweede acte divertimento genaamd) en is met name voor koren, die met hun talrijke dansritmes en gepuncteerde figuren hun Franse karakter niet verloochenen, een belangrijke rol weggelegd. De zeestorm in de eerste acte herinnert aan Glucks *Iphigénie en Tauride*, de offer- en orakelscene aan *Alceste* en *Iphigénie en Aulide* van dezelfde componist.

Mozart werkte onder grote tijdsdruk. Hij arriveerde in München op 8 november 1780, zo'n tweeënhalve maand voor de première die was vastgesteld op 22 januari 1781 en pas op het laatste moment naar 29 januari werd verschoven. Maar Mozart werkte snel. Nog voor 1 december legde hij de laatste hand aan de eerste acte, en op 19 december kon de componist zijn vader melden, dat met uitzondering van de drie aria's, het slotkoor, het ballet en de ouverture, de gehele opera was voltooid. Een troost was dat Mozart kon werken met het beste orkest van Europa: het ensemble van Mannheim, dat met zijn beschermheer Karl Theodor in 1778 naar München was meeverhuisd en dat de componist de mogelijkheid bood, klarinetpartijen in de partituur op te nemen. Onder de geschetste omstandigheden lieten de eerste conflicten niet lang op zich wachten. De langdradigheid van het libretto en het gebrekkige acteertalent van zowel de tenor Anton Raaff (*Idomeneo*) en de jeugdige castraat Vincenzo del Prato (*Idamante*) dwongen Mozart tot verschillende tekstcoupures. 'Es wird doch gar zu lang' schrijft hij op 24 november 1780. Raaff, allang over zijn hoogtepunt heen, viel in zijn bravoure-aria *Fuor del mar* door de mand en kreeg van Mozart een vereenvoudigde versie toegeschoven. Nog voor de première sneuvelden drie aria's uit de laatste acte. De koren no. 15 en no. 31 werden teruggebracht tot één couplet. Mozart besteedde veel zorg aan de dramatische eenheid van het werk.

Idomeneo, re di Creta

De intermezzi aan het slot van iedere acte, van oorsprong niet meer dan non-functionele aanhangsels, werden tot op zekere hoogte in het dramatische verloop geïntegreerd. Raaff, die smeekte om lyrische aria's in plaats van ensembles, kreeg te horen 'dat men componisten in ensembles de vrije hand moet laten' en dat 'ensembles meer gesproken dan gezongen dienden te worden'. Ook de stem van het orakel in de laatste acte baarde Mozart vanuit dramaturgisch oogpunt veel zorgen. De orakelscène is overgeleverd in vier versies van achtereenvolgens 70, 44, 31 en 9 maten. 'Vindt U niet', schrijft Mozart zijn vader, dat de passage van de onderaardse stem te lang is? (...) Stelt U zich het theater voor: de stem moet angstaanjagend zijn, hij moet indringend zijn: men moet geloven dat het werkelijkheid is - en hoe kan men dat bewerkstelligen als de passage te lang is, en de toehoorders zich allengs bewust worden van de onzinnigheid ervan?' Hier spreekt de latere componist van *Don Giovanni*, de *Figaro* en *Così fan tutte*.

Bas van Putten

Korte samenvatting

Eerste acte Troje is door Kreta verslagen. De Trojaanse prinses Ilia bevindt zich in gevangenschap op Kreta en beklaagt zich over haar lot. Ze is verliefd op Idamante, de kroonprins van het vijandelijke Kreta, en wordt heen en weer geslingerd tussen liefde en patriottisme. Idamante beantwoordt haar gevoelens, maar de vijandschap tussen Kreta en Troje staat het paar duchtig in de weg. Idamante geeft de Trojaanse gevangenen de vrijheid terug, tot groot ongenoegen van prinses Elektra, die Idamantes genegenheid voor Ilia met argusogen gadeslaat en haar woede lucht in de aria *Tutto nel cor vi sento*.

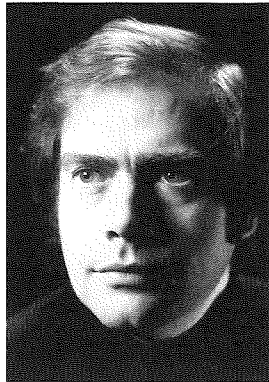
Het door Idomeneo aangevoerde leger van Kreta keert terug en belandt vlak voor de kust in een razende storm. Neptunus brengt de golven tot bedaren en de soldaten vieren uitbundig de behouden vaart. Idomeneo schrikt echter hevig. Hij heeft Neptunus in ruil voor zijn goedheid beloofd de eerste man of vrouw die hij bij zijn thuiskomst zal ontmoeten, aan de goden te offeren. Die eerste persoon is zijn zoon, Idamante.

Tweede acte Idomeneo bespreekt de ontstane situatie met zijn raadsheer Arbace, die zijn broodheer adviseert Idamante voorlopig in het buitenland onder te brengen, en hem zo de toorn der goden te besparen. Idomeneo geeft zijn zoon de opdracht Elektra per schip naar Argos te brengen. Elektra is in de zevende hemel. Maar wanneer beiden aanmonsteren, laat Neptunus een verschrikkelijke storm losbarsten en teistert een afschuwelijk zeemonster het volk van Kreta.

Derde acte Idamante gaat diep gebukt onder de geheimzinnige afstandelijkheid van zijn vader, maar vindt niettemin nog de tijd om Ilia zijn liefde te bekennen. Het prille geluk van het liefdespaar wordt echter wreed verstoord door Idomeneo die zijn zoon de raad geeft een veilig onderkomen te zoeken. Ondertussen veroorzaakt het zeemonster een bloedbad en het radeloze volk van Kreta smeekt Idomeneo de naam van het door Neptunus gewenste offer bekend te maken. Idomeneo capituleert en maakt zich gereed het offer te brengen. Idamante doodt het monster en komt zich bij zijn vader als offer aanbieden. Op dat moment verkondigt een onderaardse stem dat Neptunus met deze geste genoegen neemt wanneer Idomeneo zijn troon afstaat aan Idamante en deze met Ilia trouwt. Aldus geschiedt. Grote vreugde alom.

Idomeneo, re di Creta

Anthony Rolfe Johnson

Sylvia McNair

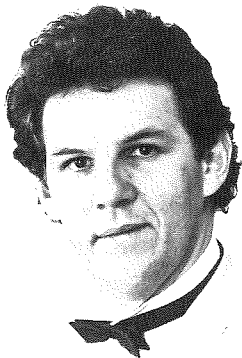
Hillevi Martinpelto

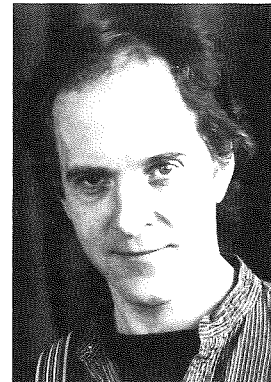
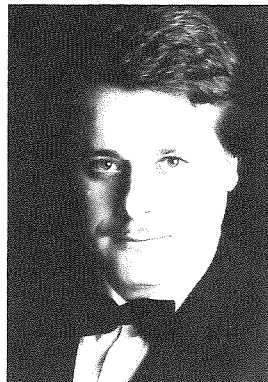
Anne Sofie von Otter

Glen Winslade

Cornelius Hauptmann

Nigel Robson

John Eliot Gardiner John Eliot Gardiner is een van de weinige dirigenten die het uitvoeren van werken van het hele vroege tot aan het hedendaagse repertoire succesvol weet te combineren. Na zijn studies in Cambridge en later bij Thurston Dart en Nadia Boulanger trad hij met het door hem opgerichte Monteverdi Choir (1964) en het Monteverdi Orchestra (1968) en na 1978 met de English Baroque Soloists veelvuldig op in Engeland en daarbuiten.

Tegelijkertijd vervulde hij gastdirigentschappen in bijna alle Europese landen en in Amerika, waar hij in 1978 debuteerde. In de periode 1981-1983 was hij eerste dirigent van het Vancouver Orchestra en leidde daarnaast opera-uitvoeringen in het Royal Opera House en de English National Opera. In 1983 werd Gardiner benoemd tot muzikaal directeur van de Opera van Lyon dat dankzij zijn inzet uitgroeide tot een bloeiend operagezelschap. Met name het orkest van de Opera de Lyon, door Gardiner samengesteld uit jonge musici afkomst uit veertien landen, trok veel aandacht. Hun uitvoeringen in het Edinburgh Festival in 1985 van Debussy's *Pelleas et Melisande* en Chabriers *L'Etoile* werden goed ontvangen. In 1986 kreeg de eerste uitvoering in onze eeuw van *Scylla et Glaucus* van Leclair in Lyon met het Monteverdi Choir en de English Baroque Soloists onder leiding van Gardiner niet minder lof toegezwaaid. Naast zijn werkzaamheden als dirigent is John Eliot Gardiner als artistiek directeur betrokken bij het Göttinger Händel Festival en het Veneto Musica Festival.

Monteverdi Choir / English Baroque Soloists Het Monteverdi Choir werd in 1964 in Cambridge opgericht door John Eliot Gardiner en ontwikkelde zich al snel tot het belangrijkste kamerkoor in Engeland. De vele plaatopnames, buitenlandse tournees en de verworven internationale onderscheidingen bevestigen die reputatie. Alhoewel het koor het meest bekend is om zijn stijlzuivere uitvoeringen van barokmuziek, geeft het ook concerten met klassieke en negentiende-eeuwse muziek en heeft het een aantal wereldpremières van hedendaagse composities op zijn naam staan.

De English Baroque Soloists, tien jaar geleden eveneens door John Eliot Gardiner opgericht, bespelen historische instrumenten of kopieën

Idomeneo, re di Creta

daarvan en richten zich op het repertoire tussen de zeventiende en de vroege negentiende eeuw. Samen met het Monteverdi Choir concateren zij sindsdien in heel Europa en zijn vooral veelgevraagd op muziekfestivals.

Een bijzonder evenement in de gezamenlijke carrière van koor en orkest was de uitvoering van het oratorium *Israël in Egypt* van Händel; in zijn geboortestad Halle bij de driehonderdste verjaardag van de componist. Op het gebied van de opera zijn onder andere *King Arthur* van Purcell, *Les Boréades* van Rameau en *Tamelano* van Händel op de plaat uitgebracht.

Anthony Rolfe Johnson is een veelgevraagd zanger bij alle grote orkesten en trad op tijdens vrijwel alle belangrijke muziekfestivals in Europa. In de Verenigde Staten zong hij onder Solti bij het Chicago Symphony Orchestra en bij het New York Philharmonic onder Rostropovitsj. Voorts trad hij op met andere vooraanstaande dirigenten als Giulini, Marriner, Norrington, Gardiner, Tennstedt, Boulez, Haitink en Abbado.

Zijn operarepertoire omvat rollen als die van Don Ottavio (*Don Giovanni*), Tamino (*Zauberflöte*), Ferrando (*Così fan tutte*), de titelrol in Monteverdi's *Orfeo* en *Il ritorno d'Ulisse in Patria*.

Bij de Nederlandse Opera trad hij op als Lensky en Titus. De rol van Idomeneo zong hij eerder in Aix-en-Provence en in de Scala van Milaan trad hij op in een nieuwe produktie van Patrice Chereau *Lucio Silla*. In november zal Rolfe Johnson de partij van Ulisse zingen in de produktie van de Nederlandse Opera *Il ritorno di Ulisse in patria*.

Sylvia McNair behoort tot de nieuwe generatie succesvolle Amerikaanse zangeressen.

Zij trad verscheidene keren op met het Boston Symphony Orchestra onder Ozawa en Masur. In Europa zong zij onder meer in het Barbican Centre in Londen en met de Consensus Musicus in Wenen onder Harnoncourt.

Haar operarepertoire omvat onder andere Pamina (bij de Deutsche Oper, Berlin), Ilia, Susanna (bij de Nederlandse Opera) en bij de Weense Staatsopera als Susanna en Pamina.

In 1989 maakt zij haar succesvolle debuut tijdens het Glyndebourne Festival als Anne Trulove in *The Rake's Progress*. Kort daarop debuteerde zij op sensationele wijze in het Royal Opera House als Ilia in de nieuwe produktie van *Idomeneo*.

De rol van Ilia en Servilia wordt door haar vertolkt op een grammofoonopname met John Eliot Gardiner voor Deutsche Gramophon, die in de loop van 1990 zal verschijnen.

Anne Sofie von Otter is een van de meest veelgevraagde jonge mezzosopranen van deze tijd. Zij trad op met dirigenten als Bernstein, Colin Davis, Eliot Gardiner, Giulini, Levine, Muti en Solti. Binnenkort zal zij zingen in Berlioz *La Damnation de Faust* met Colin Davis en Mahlers Achtste Symfonie onder leiding van Leonard Bernstein in Amsterdam. Zij zong in belangrijke operahuizen als Covent Garden, Royal Opera House, Metropolitan Opera New York, La Scala en in die van Berlijn, München, Genève, Lyon en Stockholm. Onlangs zong zij de rol van Oktavian in *Der Rosenkavalier*. In de nabije toekomst zal zij optreden in de 'Met' in *Idomeneo* als Oktavian; in Covent Garden als Cherubino in *Le Nozze di Figaro* en in concertuitvoeringen van deze opera met Solti in Londen Parijs, Frankfurt en Wenen.

Hillewi Martinpelto werd in Zweden geboren. In 1987 zong zij Zerlina in Drottningholm in Stockholm en op het Brighton Festival. In oktober van dat jaar maakte zij haar debuut met het Scottish National Orchestra in een uitvoering van Dvoraks *Requiem* in Edinburgh en Glasgow. Haar operarepertoire omvat verder Donna Anna (*Don Giovanni*), Marguerite (*Faust*) en de titelrol van *Iphigénie en Aulide*. In januari van dit jaar maakte zij haar debuut bij de Muntschouwburg van Brussel in de rol van Fiordiligi. Kort hierop werd zij uitgenodigd om in het seizoen 1991/1992 bij de Munt de rol van de Contessa te komen vertolken in de nieuwe produktie van *Le Nozze di Figaro* (Cambreling/Hermann).

Nigel Robson Nigel Robson maakte in 1981 zijn debuut bij de English National Opera in Monteverdi's *Orfeo*. Hij zingt regelmatig bij het Monteverdi Choir and Orchestra. In 1988 zong

Idomeneo, re di Creta

hij de titelrol in Händels *Jephtha* tijdens het Handel Festival in Göttingen en het Holland Festival.

De afgelopen periode zong hij onder andere bij het Ensemble InterContemporain en trad hij op in Lyon, Straatsburg, Venetië, Rome, Berlijn en Keulen.

Glen Winslade De Australische tenor Glen Winslade heeft gezongen bij de English National Opera, Scottish Opera, Glyndebourne Festival en op vele festivals. Zijn operarepertoire omvat onder andere Tamino (*Zauberflöte*), Belmonte (*Entführung aus dem Serail*), Ferrando (*Così fan tutte*), Ernesto (*Don Pasquale*), Jason (*Medea*) en Jacquino (*Fidelio*).

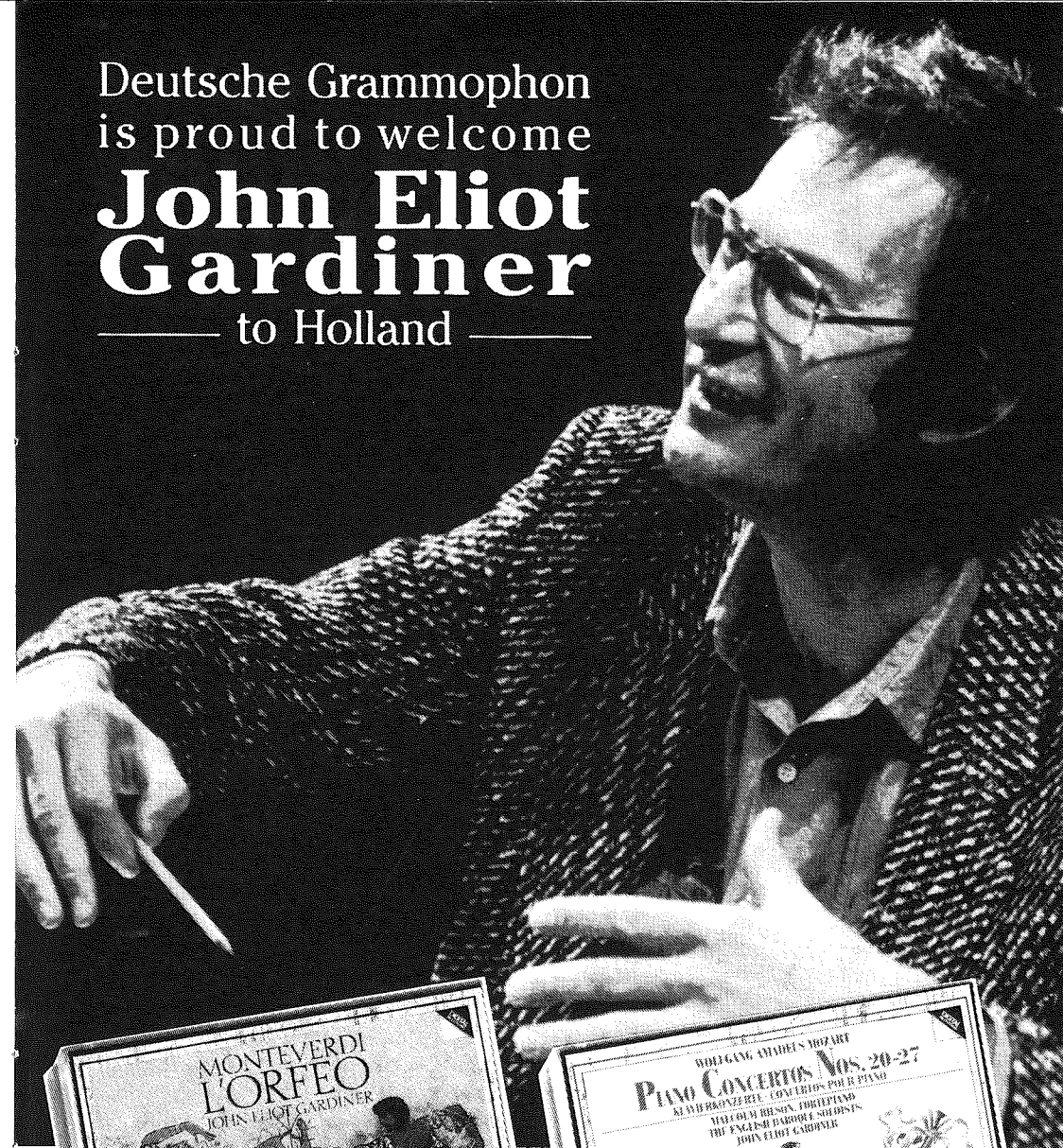
Glen Winslade beschikt tevens over een uitgebreid concert- en oratoriumrepertoire.

In 1990 maakte hij zijn debuut in Covent Garden met de rol, van Vogelgesang in *Die Meistersinger*.

Cornelius Hauptmann De bas Cornelius Hauptmann werd geboren in Stuttgart. In 1982 behaalde hij aldaar zijn eindexamen aan de Musikhochschule. In Berlijn studeerde hij vervolgens bij Dietrich Fischer-Dieskau en volgde hij lessen bij Hans Hotter in Hohenems. Verder volgde hij masterclasses bij Eric Tappy en Elisabeth Schwarzkopf.

Cornelius Hauptmann ontving diverse prijzen en onderscheidingen op internationale zangcompetities. Hij maakte grammofoonopnamen van Monteverdi en Mendelssohn met het Kamoroor van Stuttgart onder leiding van Frieder Bernius. En met het Monteverdi Choir en Orchestra registreerde hij de *Mattheus*, en de *Johannes op de plaat*. Gepland zijn opnamen als Osmin in *Die Entführung aus dem Serail* en als Sarastro in *Die Zauberflöte* met Bernstein (Deutsche Grammophon).

Deutsche Grammophon
is proud to welcome
John Eliot Gardiner
to Holland

Idomeneo, re di Creta

Composers sometimes cherish a puppy love for the problem children in their oeuvre. Mozart revealed a childlike affection for his opera seria *Idomeneo*, a work whose dramatically static nature gives conductors nightmares. After the première in 1781 he made several attempts to get the piece performed. In 1786, a revised version was created for a concert performance at the palace of the monarch Johann Adam Ausperg in which the role of Idamante was sung by a tenor instead of a castrato.

Despite the interest in and appreciation of the operas from Mozart's youth, *Idomeneo* is generally regarded as Mozart's first 'mature' opera, in which the rigid conventions of the opera seria were put aside in favour of a 'dramatic complete concept'. Or as Nikolaus Harnoncourt put it: *Idomeneo* is the first opera for which Mozart took overall responsibility. The correspondence between Mozart and his father during the creation of the opera provide evidence of a blossoming dramatic consciousness.

Idomeneo was written in 1780 on the orders of Elector Karl Theodor, who commissioned the work as finale of the Munich carnival in 1771.

In close cooperation with a small production team - consisting of the intendant, Joseph Anton Seeau, librettist Varesco and choreographer Le Grand - a detailed strategy was formulated determining the order of the arias, the number of songs and the lengths of the separate passages in the recitatives. The vocal sections had to be adapted to the quality of singers already taken on while space also had to be created for the opera ballet, a group of French dancers who were regarded as among the best in Europe. The ballet

music was written as a four-part orchestral suite and is still regularly heard in concert halls.

The libretto for *Idomeneo* was modelled on the French *tragedie lyrique* of Antoine Danchet, put to music in 1712 by André Campra. The theme is borrowed from the biblical story of Jephtha, who promises on his return from a military victory to sacrifice the first person he greets in his homeland, but has the misfortune to bump into his own daughter. This theme is presented in Greek surroundings, conforming with the tradition of the opera seria: *Idomeneo*, King of Crete, makes the same promise and on coming ashore is of course met by his son Idamante. The French influence, especially that of Gluck's French operas, has however remained clearly visible, and manifests itself in the structure and the idiom. Following the French example, each act closes with a so-called intermezzo (in the second act it is called a *divertimento*) which provides the choir with a prominent role, stressing its French character with its countless dance rhythms and punctuated figures. The sea storm in the first act is reminiscent of Gluck's *Iphigénie en Tauride*, the sacrifice and oracle scene of *Alceste* and *Iphigénie en Aulide* by the same composer. Mozart worked in great haste. He arrived in Munich on 8 November 1780, about two and a half months before the première which had been fixed for 22 January 1781 and was only moved back to 29 January at the last moment. But Mozart worked fast. He completed the first act by 1 December and on 19 December the composer could report to his father that the whole opera was complete, except for three arias, the final chorus, the ballet and overture. One consolation was

that Mozart was able to work with the best orchestra in Europe: the ensemble of Mannheim, which had moved to Munich along with its patron Karl Theodor in 1778 and which provided the composer with the opportunity to include clarinet parts in the score.

Under these circumstances, the first conflicts were not long coming. The long-windedness of the libretto and the dubious acting talent of the tenor Anton Raaff (*Idomeneo*) and the youthful castrato Vincenzo del Prato (*Idamante*) forced Mozart to make several cuts in the text. 'It was getting too long', he wrote on 24 November 1780. Raaff, already long past his best, could not cope with his bravoure aria *Fuor del mar* and was given a simplified version Mozart. Three arias were scrapped from the last act even before the première. Choruses numbers 15 and 31 were reduced to one couplet. In order to avoid hurting the librettist Varesco, the complete libretto was however printed.

Mozart was very meticulous about the dramatic unity of the work. He made the necessary concessions but the boundaries where sharply drawn. The intermezzi at the end of each act, originally no more than non-functional appendices, were integrated to a certain extent into the dramatic line. Raaff, who begged for lyrical arias instead of ensembles, was told 'that one should allow composers a free hand in ensembles' and that 'ensembles should be spoken more than sung'. The voice of the oracle in the last act was very worrying dramatically for Mozart. The oracle scene has survived in four versions of respectively 70, 44, 31 and 9 bars. 'Don't you think', Mozart wrote to his father, 'that the passage with the underworld voice is too long (...) imagine it in

the theatre; that voice is supposed to be frightening, it must be penetrating; one must believe it is the truth and how can that be realised if the passage is too long and the listeners only become increasingly aware of its absurdity?' This is the voice of the later composer of *Don Giovanni*, *Figaro* and *Così fan tutte*.

Brief synopsis

Act One Troy has been defeated by Crete. The Trojan princess Ilia is imprisoned on Crete and bemoans her fate. She is in love with Idamante, the crown prince of enemy Crete, and is consumed by the dilemma of love against country. Idamante answers her feelings but the animosity between Crete and Troy stands in their way. Idamante gives the Trojan prisoners their freedom, to the annoyance of Princess Elettra, who keeps a close eye on Idamante's fascination for Ilia and expresses her anger in the aria *Tutto nel cor vi sento*. The Cretian army led by King Idomeneo returns and finds itself just off the coast in a raging storm. Neptune calms the waves and the soldiers enthusiastically celebrate their safe voyage. Idomeneo however gets the shock of his life. In exchange for Neptune's good deed, Idomeneo has promised the god of the sea that he will sacrifice the first person he meets when he gets home. The first one he sees is his own son.

Act Two Idomeneo discusses the situation with his counsellor Arbace, who advises him to send his son Idamante abroad for a while to save him from the wrath of the gods. Idomeneo orders his son to take Elettra to Argos by ship.

Idomeneo, re di Creta

Elettra is in seventh heaven. But when they go aboard, Neptune sends down a terrible storm and a dreadful monster is the scourge of the Cretian coast.

Act Three Idamante is distressed by his father's mysterious remoteness, but still manages to find time to confess his love to Ilia. The happiness of the young lovers is however rudely disrupted by Idomeneo, who advises his son to seek a safe haven. In the meantime, the sea monster causes a massacre and the desperate people of Crete begs Idomeneo to make known the name of the sacrifice wanted by Neptune. Idomeneo capitulates and prepares to make the sacrifice. Idamante kills the monster and comes to offer himself to his father as sacrifice. At that moment, an underworld voice announces that Neptune will be satisfied if Idomeneo renounce the throne in favour of Idamante, who in turn must marry Ilia. So be it, to great joy on all sides.

Biographies

John Eliot Gardiner is one of the few conductors who has been able to combine the performances of works from both the very early to the present-day repertoire successfully. After his studies at Cambridge and later with Thurston Dart and Nadia Boulanger, he regularly performed in- and outside of Great-Britain with the Monteverdi Choir (1964) and the Monteverdi Orchestra (1968), of which he was the founder, and after 1978 with the English Baroque Soloists. At the same time he fulfilled the role of guest-conductor in most of the European countries and in America, where he made his debut in 1978.

He was first-conductor of the Vancouver Orchestra from 1981-1983 and conducted the opera performances in the Royal Opera House and the English National Opera on the side.

In 1983, Gardiner was appointed musical director of the Opéra de Lyon, which thanks to his devotion, grew into a flourishing opera company.

Especially the orchestra of the Opéra de Lyon, which has been composed of young musicians from fourteen different countries, attracted a lot of attention. Their performances of Debussy's *Pelleas et Melisande* and Chabrier's *L'Etoile* on the Edinburgh Festival in 1985 were very well received. The very first performance in this country of *Scylla et Glaucus* by Leclair in Lyon, conducted by Gardiner in 1986 with the Monteverdi Choir and the English Baroque Soloists did not receive less praise.

At the moment, John Eliot Gardiner is, apart from his ever hectic activities, also involved as artistic director in the Göttinger Händel Festival and the Veneto Musica Festival.

Monteverdi Choir / English Baroque Soloists The Monteverdi Choir was founded in 1964 in Cambridge by John Eliot Gardiner and quickly developed itself into the most important chamber-choir in Great-Britain.

The many recordings, foreign tours and the acquired international awards confirm that reputation.

Although the choir is mostly known for its pureness in style in the performances of baroque music, it also gives concerts on classical and nineteenth-century music and has a number of world premieres of present-day compositions to its name.

The English Baroque Soloists, also founded

by John Eliot Gardiner ten years ago, play historical instruments of copies of these instruments and direct themselves towards the repertoire between the seventeenth- and the early nineteenth-century. Together with the Monteverdi Choir they have given concerts throughout Europe ever since and are especially popular on music festivals.

One exceptional event in the combined career of choir and orchestra was the performance of the oratorio *Israël in Egypt* by Händel in his native town Halle on the 300th birthday of the composer. Record companies also express a great deal of interest in the Monteverdi Choir and the English Baroque Soloists. Recordings of Händel's oratoria *Messiah* and *Solomon* and Bach's *Magnificat* were rewarded.

Anthony Rolfe is in great demand as a singer with all major orchestras and has performed at almost all major music festivals in Europe. In the United States he has sung with e.g. George Solti and the Chicago Symphony Orchestra and with the New York Philharmonic and Rostropovich. He has also performed with such prominent conductors as Giulini, Marriner, Norrington, Gardiner, Tennstedt, Boulez, Haitink and Abbado. His opera repertoire also includes roles such as Don Ottavio (*Don Giovanni*), Tamino (*Zauberflöte*), Ferrando (*Così fan tutte*), the title role in Monteverdi's *Orfeo* and *Il ritorno di Ulisse in Patria*. In 1990 he will record Mozart's Tito and Idomeneo for Deutsche Grammophon and Tamino for EMI.

Sylvia McNair is one of the new generation of successful American singers. She has performed on several occasions

with the Boston Symphony Orchestra conducted by Ozawa and Masur. In Europe, she has sung in e.g. London's Barbican Centre and with the Consensus Musicus in Vienna conducted by Harnoncourt.

In 1989 she made her successful debut during the Glyndebourne Festival as Anne Trulove in *The Rake's Progress*. Soon after she made a sensational first appearance as Ilia in the new production of Idomeneo in the Royal Opera House, Covent Garden.

She interprets the role of Ilia and Servilia in a recording with John Eliot Gardiner for Deutsche Grammophon, which will appear in the course of 1990.

Anne Sofie von Otter is one of the most popular young mezzo-sopranos of our time. She has performed with conductors such as Bernstein, Colin Davis, Eliot Gardiner, Giulini, Levine, Muti and Solti. In the near future she will perform in Berlioz' *La Damnation de Faust* with Colin Davis and in Mahler' Eighth Symphony with Leonard Bernstein in Amsterdam.

She has sung in important opera houses such as the Royal Opera House Covent Garden, Metropolitan Opera in New York, La Scala and in Berlin, Munich, Geneva, Lyon and Stockholm. She recently sang the role of Oktavian in *Der Rosenkavalier*. In the near future she will perform at the 'Met' in Idomeneo and as Oktavian; in Covent Garden as Cherubino in *Le Nozze di Figaro* and as Cherubino in concert performances with Solti in London, Paris, Frankfurt and Vienna.

She has made recordings of *Così fan tutte* with Marriner for Philips, Gluck's *Orfeo* with Eliot Gardiner for EMI-Pathe Marconi.

Idomeneo, re di Creta

Future plans include recordings of *Der Rosenkavalier*, with Maazel, *La Damnation de Faust* with Levine and *Idamante* and *Sesto* with Eliot Gardiner.

Hillevi Martinpelto was born in Sweden. In 1987 she was Zerlina in *Drottningholm* in Stockholm and at the Brighton Festival. In October of that year, she made her debut with the Scottish National Orchestra in a performance of Dvorák's *Requiem* in Edinburgh and Glasgow.

Her opera repertoire also includes Donna Anna (*Don Giovanni*), Marguerite (*Faust*) and the title role in *Iphigénie en Aulide*.

In 1990 she will perform in Mahler's Second Symphony with the Duisburger Sinfoniker and as Donna Anna and Butterfly with the Stockholm Royal Ballet.

In January of this year she made her debut at the Muntshouwborg in Brussels in the role of Fiordiligi. Soon after, she was invited to come to the Munt in the 1991/1992 season to take the role of the Contessa in the new production of *Le Nozze di Figaro* (Cambreling/Hermann).

Nigel Robson made his debut with the English National Opera in Monteverdi's *Orfeo* in 1981. He sings regularly with the Monteverdi Choir and Orchestra. In 1988 he sang the title role in Handel's *Jephtha* during the Handel Festival in Göttingen and the Holland Festival.

Recently he has sung with the Ensemble InterContemporain and performed in Lyon, Strasbourg, Venice, Rome, Berlin and Cologne.

Recently he sang in the world première of Michael Finnissy's *The Undivine Comedy* in Paris and London, in Tippett's *Song for Dov*, in Monteverdi's *Vespers*

(broadcast on television from the San Marco in Venice) and *La Finta Giardiniera*.

Glen Winslade Australian born tenor Glen Winslade has sung with English National Opera, Scottish Opera, Glyndebourne Festival.

Roles include Tamino (*Magic Flute*), Belmonte (*Entführung aus dem Serail*), Ferrando (*Così fan tutte*), Jason (*Medea*) Jacquino (*Fidelio*) and many others.

Glen Winslade has a wide and varied oratorio and concert repertoire. In 1990 he made his debut in Covent Garden as Vogelgesang in *Die Meistersinger*.

Cornelius Hauptmann The bass Cornelius Hauptmann was born in Stuttgart. In 1982 he graduated from the Musikhochschule. In Berlin he then studied with Dietrich Fischer-Dieskau and had lessons from Hans Hotter in Hohenems. He also attended master classes by Eric Tappy and Elisabeth Schwarzkopf.

Cornelius Hauptmann has received several prizes and awards at international song competitions. He has made recordings of Monteverdi and Mendelssohn with the Stuttgart Chamber Choir conducted by Frieder Bernius. With the Monteverdi Choir and Orchestra he recorded the *St Matthew* and *St John Passions*. He plans recordings as Osmin in *Die Entführung aus dem Serail* and as Sarastro in *Die Zauberflöte* with Bernstein (Deutsche Grammophon).

Colofon - Dit magazine is een uitgave van het Holland Festival Telefoon (031) 20-276566 telex 11218 HFAUB

Telefax (031) 020-203459 Telegramadres Festival Amsterdam Kleine-Gartmanplantsoen 21 1017 RP Amsterdam

Bestuur A. van der Zwan (voorzitter) Ph. van Tijn (secretaris/penningmeester) J. Blokker S. Ex F. de Ruiter

Directie Adriaan 's-Gravesande Geert Dales Plaatsvervangend zakelijk leider Marcel de Zwaan Programmering Marc

Jonkers (dans) Arthur Sonnen (theater) Adriaan 's-Gravesande (muziek) Elmer Schönberger (muziek) Joël Bons

(muziek) Monica van Steen (Off Holland) Producers Sigi Giesler Marja Molewijk Alma Netten Monica van Steen

Gwenoele Trapman Productieassistentie Albertine Otto Odette Toeset Marieke Woudstra Publiciteit/Pers Karin

Acket Hanneke Bouwsema Carla Hazewindus Karin Mulder Babs van Overbeek Frank van Weerde Anne

Wertheim Marijke Wesly Secretariaat Anne Both-Edin Désirée Dicks Tineke van Manen Jildou Straat Els Visscher

(chef de bureau) Administratie Gabriëlle Schretzmeijer Anna Stam Grafisch Ontwerp SDU ontwerpgroep (Irma

Boom, René Put) Zetwerk LaserGraphics BV Druk BV Grafisch Centrum Amsterdam (GCA) Foto omslag Frans Jansen

sponsors:

KLM

PTT Telecom

De Volkskrant

Kodak Nederland

NV SDU V/h Staatsdrukkerij/Uitgeverij

Dommelsche Bierbrouwerij BV

Fiat Auto Nederland

WordPerfect Europe

Amtron BV

F. van Lanschot Bankiers NV

Drukkerijen De Bussy Ellerman Harms bv

subsiënten:

Ministerie van WVC

Ministerie van Economische Zaken

Gemeente Amsterdam

Gemeente 's-Gravenhage

Prins Bernhard Fonds Cultuurfonds voor Nederland

Goethe-Institut

Österreichisches Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Sport, Wien

Pro Helvetia

Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking (NCO)